

Valentin Victor Vizauer

***AȘEZĂRI ȘI LOCUINȚE MEDIEVALE TIMPURII
(SEC. VI/VII-IX/X) ÎN TRANSILVANIA***

Valentin Victor Vizauer

**AȘEZĂRI ȘI LOCUINȚE
MEDIEVALE TIMPURI
ÎN TRANSILVANIA**

(SEC. VI/VII-IX/X)

**Argonaut
Cluj-Napoca
2008**

Seria:

● **Istorie** ● **Documente** ● **Mărturii** ●

Coordonator: Prof.univ.dr. Nicolae Bocșan

**Carte finanțată prin
Grant M.Ed.C – CNCSIS de tip: TDPN II
Cod CNCSIS: 377
Nr. contract: 55/1.10.2007**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Vizauer, Valentin Victor

**Așezări și locuințe medievale timpurii în
Transilvania : sec. VI/VII-IX/X / Valentin Victor**
Vizauer. – Cluj-Napoca : Argonaut, 2008. -372 p.: pl.,
h ; 24 cm. (Istorie. Documente. Mărturii)

Bibliogr.

ISBN 978-973-109-186-0

904(948.4):728"05/09"

94(498.4)"05/09"

Editura Argonaut
Str. Ciucaș, nr.5/15
Cluj-Napoca
Fax: 0264-425626
0740-139984 ; 0788-100248
e-mail: editura_argonaut@yahoo.com
valiorga@yahoo.com
www.editura-argonaut.ro

CUPRINS

I. INTRODUCERE	9
I.1. Stadiul cunoștințelor	9
I.2. Aspecte generale ale cercetării.....	16
II. LOCUINȚA – MODALITATE DE MANIFESTARE	
A VIETII COTIDIENE	19
II.1. Tipuri de locuințe	19
II.2. Tehnici constructive și materiale. Locuința din punctul de vedere al durabilității.....	81
II.3. Amenajarea spațiului intern.....	93
II.4. Instalații pentru foc.....	95
II.5. Locuințe cu caracter special	113
II.6. Tipurile de locuințe și problema relaționărilor entice	115
III. CONSTRUCȚII (ANEXE) GOSPODĂREȘTI	119
III.1. Gropi de provizii și menajere	119
III.2. Alte spații pentru depozitarea alimentelor sau furajelor ..	122
III.3. Spații destinate producției meșteșugărești	125
III.4. Spații destinate animalelor domestice	128
IV. AȘEZĂRILE	129
IV.1. Relația dintre așezări și mediul natural	129
IV.2. Structura internă a așezărilor	133
IV.3. Încercare de tipologie.....	141
IV.4. Locuirea în peșteri. Alte indicii ale locuirii sezoniere	146
IV.5. Așezările din punctul de vedere al funcțiilor economice.....	148
IV.6. Așezări – centre rezidențiale ale elitei	152
IV.7. Populațiile nomade și problema determinării formelor specifice de habitat.....	157
V. CONCLUZII.....	160
V.1. Probleme de cronologie.....	160
V.2. Habitat și conotații etnice	161
V.3. Evoluția habitatului pe parcursul epocii medievale timpurii. Premisele structurării societății medievale (feudale)	163

V.4 Transylvanian Early Medieval (6 th /7 th – 9 th /10 th centuries) Settlements and Dwellings (<i>Abstract</i>).....	165
VI. REPERTORIUL AȘEZĂRILOR NEFORTIFICATE MEDIUALE TIMPURII (SEC. VI/VII – IX/X) DIN TRANSILVANIA	174
BIBLIOGRAFIE	282
ANEXE.....	311
Anexa 1 – Lista așezărilor posibile de pe teritoriul Transilvaniei (sec. VI/VII-IX/X).....	311
Anexa 2 – Locuințe <i>pur și simplu!</i>	333
Anexa 3 – Repertoriul peșterilor cu descoperiri medievale timpurii..	335
Planșe	340
Hărți	367

Contents

I. Introduction	9
1. Historiographical overview	9
2. General aspects of the research	16
II. The Dwelling – a manifestation of the quotidian life	19
1. Dwelling types	19
2. Construction technics and materials. The durability of the dwellings..	81
3. The disposal of the internal space	93
4. The fire installations	95
5. Special dwellings	113
6. The dwelling types and the problem of ethnical correlations	115
III. The Annexes of the house-hold	119
1. The pits for provisions and the pits for the domestic remains	119
2. Other depositing spaces for food and fodder	122
3. Spaces for the handicraft wares.....	125
4. Spaces for the domestic animals	128
IV. The Settlements	129
1. The relation between the settlements and the natural environment..	129
2. The internal structure of the settlements.....	133
3. An attempt for a typology.....	141
4. Cave dwelling. Other indications of seasonal dwelling	146
5. The economical functions of the settlements	148
6. The settlements as residential centers of the elite	152
7. The nomad populations and the problem of determination of the specific forms of habitat	157
V. Conclusions	160
1. Chronological problems	160
2. The habitat and the ethnical connotations	161
3. The evolution of the habitat during the Early Middle Ages. The premises of the medieval (feudal) society structure.....	163
4. Transylvanian Early Medieval (6 th /7 th – 9 th /10 th centuries) Settlements and Dwellings (<i>Abstract</i>).....	165

VI. The Catalogue of the discoveries	174
Bibliography	282
Annex 1 – The list of the possible settlements from the territory of Transylvania	311
Annex 2 – “Just dwellings”	333
Annex 3 – The catalogue of the caves with early medieval discoveries....	335

I. INTRODUCERE

I.1. Stadiul cunoștințelor¹

Până spre mijlocul secolului XX interesul pentru perioada medievală timpurie, mai ales din punct de vedere arheologic, s-a manifestat doar sporadic. Majoritatea siturilor cu descoperiri din perioada care ne interesează au fost identificate întâmplător. În 1859 lua ființă la Cluj *Asociația Muzeului Ardelean*, care va patrona și constituirea muzeului.² Câțiva ani mai târziu (1872), se înființa la Oradea *Societatea de arheologie și istorie a județului Bihor*.³ Deși bine intenționate, cele două organisme culturale nu au manifestat un interes vizibil pentru perioada discutată.

Un impuls ar fi trebuit să vină la sfârșitul secolului XIX și de la celelalte Asociații muzeale ce i-au ființat în această perioadă, cum ar fi cele de la Deva – 1882, Alba-Iulia – 1886, Baia Mare – 1889, Satu Mare – 1891, Arad – 1892 sau Sighișoara – 1896.⁴ Dar acestea nu au dezvoltat și nici nu au stimulat, sau doar într-o foarte mică măsură, interesul pentru arheologie și investigațiile de acest gen. Scopul lor principal era recuperarea-salvarea vestigiilor de interes istoric. Și pentru zona Banatului, mai precis pentru Depresiunea Oravița, sunt menționate timide cercetări arheologice la sfârșitul secolului XIX, dar acestea vizau însă alte perioade istorice decât evul mediu timpuriu.⁵ Acum se fac și primele referiri la peșteri din Transilvania în care au fost descoperite vestigii arheologice, însă acestea erau foarte puține și aparțineau preistoriei.⁶

În anul 1921 își începe activitatea la Cluj *Secția pentru Transilvania a Comisiei Monumentelor Istorice*. Această Comisie avea ca scop principal declarat luarea în evidență, cercetarea, conservarea-restaurarea și valorificarea bunurilor cu caracter istoric, de orice natură, adică și a vestigiilor arheologice.⁷ La inițiativa acesteia s-au organizat sondaje și cercetări arheologice în mai multe părți ale Transilvaniei, în Crișana și în Maramureș, în ultimul teritoriu putând fi amintite sondajele efectuate în anii 1922-1923 de către M. Roska la

¹ Acest subcapitol a apărut și sub formă de articol: *Așezările nefortificate medievale timpurii (secolele VI/VII – IX/X) de pe teritoriul Transilvaniei: schiță a istoricului cercetărilor*, în *Anuarul Școlii Doctorale Istorie. Civilizație. Cultură*, I, Cluj-Napoca, 2005, p. 135-144.

² *Opriș* 1988, p. 32.

³ *Opriș* 1988, p. 34.

⁴ *Opriș* 1988, p. 30.

⁵ *Țeicu* 1987, p. 318.

⁶ *Bieltz* 1884.

⁷ *Opriș* 1988, p. 35-36.

Cuhea, Săliște, Ieud și Vărarea, în căutarea unor vestigii medievale,⁸ însă printre rezultatele cercetărilor nu au existat și referiri la urme atribuibile celei de-a doua jumătăți a mileniului I p.Chr.

În ceea ce privește cercetarea arheologică calificată, științifică, efortul principal revenea în perioada de după 1918 unor muzee, precum cele de la Cluj, Alba Iulia, Deva, Timișoara, Oradea sau Sfântu Gheorghe.⁹ De altfel, perioada interbelică a reprezentat un alt segment de timp propice pentru înființarea de noi instituții muzeale. Sub influența ASTREI i-au naștere muzee la Hunedoara (1920), Vidra (1924), Alba Iulia (1929) sau Brașov (1937).¹⁰ Nici aceste eforturi în domeniul muzeal nu au adus o îmbunătățire sesizabilă a cercetării arheologice în Transilvania, în general, și a perioadei medievale timpurii, în special.

Investigațiile se reiau după 1945, însă nu se ajunge la realizarea unui program care să aiba ca obiectiv organizarea de săpături arheologice sistematice privind evul mediu timpuriu. În anii 1942-1943 avuseseră loc recunoașteri de teren în Transilvania de Sud, acestea fiind continuate și completate prin săpături arheologice realizate în anii 1948-1949.¹¹ Apoi, la consfătuirea arheologilor din Republica Populară România, ținută în anul 1950, într-o conjunctură politică *favorabilă*, se afirma necesitatea studierii problemei slavilor în Transilvania, fapt care a dus la realizarea de săpături arheologice în regiunile Cluj și Mureș. În urma lor au fost identificate *așezări slave* din a doua jumătate a mileniului I p.Chr la Gilău, Breaza și Morești.¹² Deși descoperirile făcute în urma acestui demers nu au putut fi atribuite slavilor, siturile cercetate s-au dovedit a fi de mare importanță și interes (în special situl de la Morești). În același an, un colectiv de cercetători publica un raport despre săpăturile efectuate în regiunea Târnavei Mari, realizate cu scopul de a surprinde pătrunderea și așezarea slavilor în Transilvania.¹³ Apoi, în 1951, în cadrul unui articol, K. Horedt înregistra acele puncte de pe teritoriul Transilvaniei în care a fost descoperită ceramică slavă din a doua jumătate a mileniului I p.Chr.¹⁴ Acest repertoriu prezintă importanță deoarece în multe din aceste puncte poate fi presupusă și o locuire în perioada amintită.

În anii '50 ai secolului trecut se inițiază săpăturile propriuzise de la Morești, județul Mureș, în afară de fortificația medievală și alte vestigii de mare interes, fiind identificată și o așezare medievală timpurie. Rezultatele investigațiilor au ajuns la cunoștința publicului prin intermediul mai multor

⁸ Popa 1970, p. 18.

⁹ Opriș 1988, p. 88.

¹⁰ Matei P. 1986, p. 51.

¹¹ Șantierul 1952, p. 311.

¹² Șantierul 1952, p. 311, 318, 327-328, 338-340.

¹³ Ferenczi et Alii 1950.

¹⁴ Horedt 1951.

Thank You for previewing this eBook

You can read the full version of this eBook in different formats:

- HTML (Free /Available to everyone)
- PDF / TXT (Available to V.I.P. members. Free Standard members can access up to 5 PDF/TXT eBooks per month each month)
- Epub & Mobipocket (Exclusive to V.I.P. members)

To download this full book, simply select the format you desire below

